

La notaria de la Pobla de Lillet. Caietà Carbonell i Jolís (1818-1845)

JOSEP M.T. GRAU I ROSER PUIG

Entre els diversos fons notariais que l'Arxiu Històric Comarcal de Santa Coloma de Farners (Xarxa d'Arxius de la Generalitat de Catalunya) custodia, s'hi localitzen tretze volums del notari de la Pobla de Lillet, Caietà Carbonell i Jolís. Dels vint-i-quatre anys que tenim constància de la seva activitat notarial (1818-1845), únicament durant set fixa la seva residència a la Pobla de Lillet; la resta de temps viu a Blanes (La Selva), a poblacions de l'actual Maresme i, en menor mesura, en les comarques de la Cerdanya i del Baix Llobregat. En tots els casos Caietà Carbonell s'intitula notari públic per autoritat reial de la Pobla de Lillet.

Amb el present article pretenem oferir a l'investigador del Berguedà les referències arxivístiques dels manuals i protocols d'aquest notari, amb elements històrics que ens permetin situar-los geogràficament.

El fons notarial de la parròquia de la Pobla de Lillet

El fons notarial de la parròquia de la Pobla de Lillet (ss. XIV-XVIII) es troba dipositat a l'Arxiu Diocesà de Solsona (1), a excepció dels manuals conservats a l'Arxiu de Protocols de la dita ciutat (2). També tenim constància que a l'Arxiu Històric Comarcal de Puigcerdà hi ha els manuals dels notaris de la Pobla de Lillet Joan Riu (1766-1773 i 1778-1792) i Francesc Bassas (1766-1791) (3).

El primer volum conservat a Santa Coloma de Farners inclou els manuals de 1818 i 1821-1824. L'any 1818 consta com a veí de Barcelona, si bé les escriptures són realitzades a Esparreguera (Baix Llobregat) i Alella (Maresme).

Tres anys després el trobem residint a Blanes, l'any següent (1822) els actes notariais són protocol·litzats a Malgrat de Mar, i el 1823 tornen a ser-ho a Blanes, fins a l'any 1831, amb algunes excepcions de pobles de l'Alt Maresme. Els anys 1824 i 1825 –recent casat– regeix la notaria de marina de Blanes (amb escàs volum de registres i sense relligar ni enquadernar els fulls). En aquest pe-

riode veiem actuar d'escrivent a un germà seu, Tomàs Carbonell i Jolís. Aquest, un any abans residia a la ciutat de Barcelona (4), però l'any 1822 segueix els passos de Caietà (5). Gràcies a una escriptura notarial del 16 de juny del 1826, sabem que llur pare –Caietà Carbonell i Tubau– havia estat manescalc de Ripoll, on la mare, Teresa Jolís, viuda, encara vivia (6).

Dibuix de la Pobla de Lillet de principis del segle XIX.

ARXIU ÀMBIT

En data de 29 d'octubre de 1829, Caietà Carbonell i Jolís, davant el notari de Blanes Josep Ignasi Miralbell, dóna poders al seu germà Josep, manescal de Ripoll, per «*confesar y reconocer deber a qualesquier acreedores suyos las cantidades por él a ellos por qualquier causa y razones debidas y debedoras, y aquellas prometen pagar en los términos y plazos y con los pactos, condiciones y lugares que pueda convenir, y sus bienes obligar...*» (7). L'any següent, concretament el 20 de juny de 1830, realitza un altre poder en la persona d'Eudald Vidal, calderer de Ripoll, per a cobrar (8).

El notari Carbonell i Jolís

El notari Caietà Carbonell i Jolís havia nascut a Ripoll, igual que els seus germans (9). Va contraure matrimoni el 25 de febrer de 1824 amb una blanesca, Joaquina Masferrer i Albertí, filla de Joan, sastre de Blanes, i Caterina (10). D'aquesta unió nasqueren sis fills a Blanes: dos nens i quatre nenes. La primera fou la Teresa (nascuda el 5-XII-1824), següiren el Caietà (15-III-1826), la Joaquina (3-XII-1827), la Maria (8-II-1830), el Joan (3-II-1832) i la M. Encarnació (24-VI-1839) (11). El període intergenèsic és de dos anys, excepte en els dos darrers: a partir del 26 de gener de 1832 estableix la seva residència a la Pobla de Lillet, on escriptura els actes

nota en lo registre de hipotecas de Berga (...) Me ha aparegut del cas deurer posar las antecedents notas, pues no podrá duplestar-se de lo contengut de ellas, majorment habent estat tant públics los excesos comesos en lo any mil vuit-cents trenta-quatre y següents. Y per ser aixís, y a fi de que no se duptia de lo predit, me firmo, donant-ne en quant puga fe en est paper blanc per falta del de sello del temps competent. Cayetano Carbonell y Jolís, notari» (12). A causa de la primera guerra carlina (13), l'any 1835 no protocol·litza cap escriptura, i els anys següents (1836-1840) la seva activitat professional assoleix uns nivells molt baixos. El 25 de juliol de 1836 és a Gósol i el 18 d'octubre del mateix any a Puigcerdà (Cerdanya) (14).

El notari se'n defineix com a liberal, o potser com un home que no vol canvis de govern. No és l'únic escrivà a qui li saquegen els documents durant la primera guerra carlina –podem llegir notes semblants en altres poblacions (15)–, però ell decideix, sia per estar definit políticament, sia per evitar problemes, marxar de la població davant el caire que prenen els fets. En un primer moment es dirigeix a Puigcerdà, ciutat, com tota la Cerdanya, marcadament liberal, pensant, possiblement, retornar aviat a la Pobla. Però el juliol de 1837, mentre els carlins ocupen Ripoll i Berga, on s'instal·la la Junta Superior Go-

27 de maig de 1838 escriptura el testament de Francesc Puig i Calveras, pagès de la vila de la Pobla de Lillet, en aquell moment sargent segon de la companyia de la Milícia Nacional, trobat a Mataró. Els testimonis són dos convilatans seus també membres de la referida partida (17). Formava ell part d'aquesta partida?

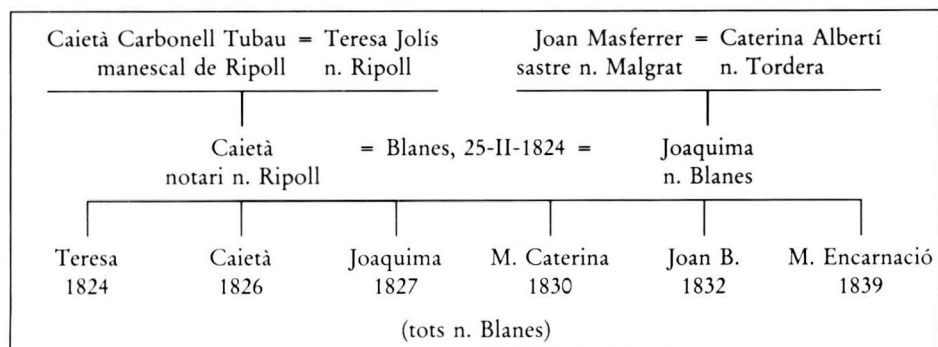
El 1841 havia tornat la calma momentàniament. El 22 de juliol torna a la Pobla de Lillet fins a finals de 1845, des d'on treballarà com a notari amb desplaçaments a Castellar de N'Hug. L'acompanya el seu fill gran, Caietà Carbonell i Masferrer, escrivent (1841-1842). El darrer acte aplegat a l'Arxiu Comarcal de Santa Coloma de Farners data del 22 de desembre de 1845. El 1846, la segona guerra carlina o guerra dels matiners (i la precària salut) el fa marxar definitivament prop de la seva família.

Casualment perduda en els fulls dels protocols del notari hem trobat una carta del seu fill Joan, de 13 anys, del 9 de juliol de 1845, on es constata la separació del notari de la resta de la seva família i l'abandonament econòmic i sentimental envers ells (en apèndix transcrivim el contingut de la missiva, prou eloqüent).

El 3 de setembre de 1847, pel testament de la seva muller, sabem que la salut del notari no és bona, «a causa de alguns atxaques apoplètics, se troba cuasi baldat y molt dèbil de todas sas potèncias y sentits» (18).

En la dècada dels anys cinquanta del segle passat els protocols es guardaven al despatx del notari de Blanes Joaquim Miralbell. El 1854, amb motiu d'una causa judicial contra l'ajuntament de la Pobla de Lillet, es demana des de Berga una còpia del contracte d'arrendament dels béns de propis de l'any 1845 (veure apèndix documental). L'any següent, també des de Berga, el botiguer Pau Anfruns demana al mateix notari còpies d'actes d'establiments atorgats pel Sr. Joan d'Abadal i Caballeria, veí de Vic, a favor de diversos veïns de Castellar de N'Hug (19). En una anotació marginal dels capítols matrimonials d'Agustí de Pedrals i de Manegat, de Bagà, i Paulina de Foix i Rovira (17-X-1845), veiem que l'any 1877 ja té cura dels protocols de Caietà Carbonell i Jolís el notari del districte de Santa Coloma de Farners Joaquim Barril i Morales (20), a través del qual han arribat a nosaltres.

ARBRE GENEALÒGIC DEL NOTARI CAIETÀ CARBONELL I JOLÍS

de fe pública i no torna a Blanes fins al juliol de 1837.

En unes anotacions del manual de 1834 llegim que hi manquen els folis 10-14, 25-26 i 129 «a motiu de las próximas pasadas ocuréncias, per haber estat saquejats mos efectes y papers; se extraviaren, però si convenen se trobarà de ells

vernativa, se'n va cap al Maresme i a la marina de la Selva, zones fora del domini carlí i on s'ha casat. De fet, no es queda quiet a Blanes, sinó que el trobem des d'Alella a Malgrat de Mar. Un gran nombre d'atorgants són apotecaris o farmacèutics de Blanes i Alella, potser com a pagament per medicines (16). El

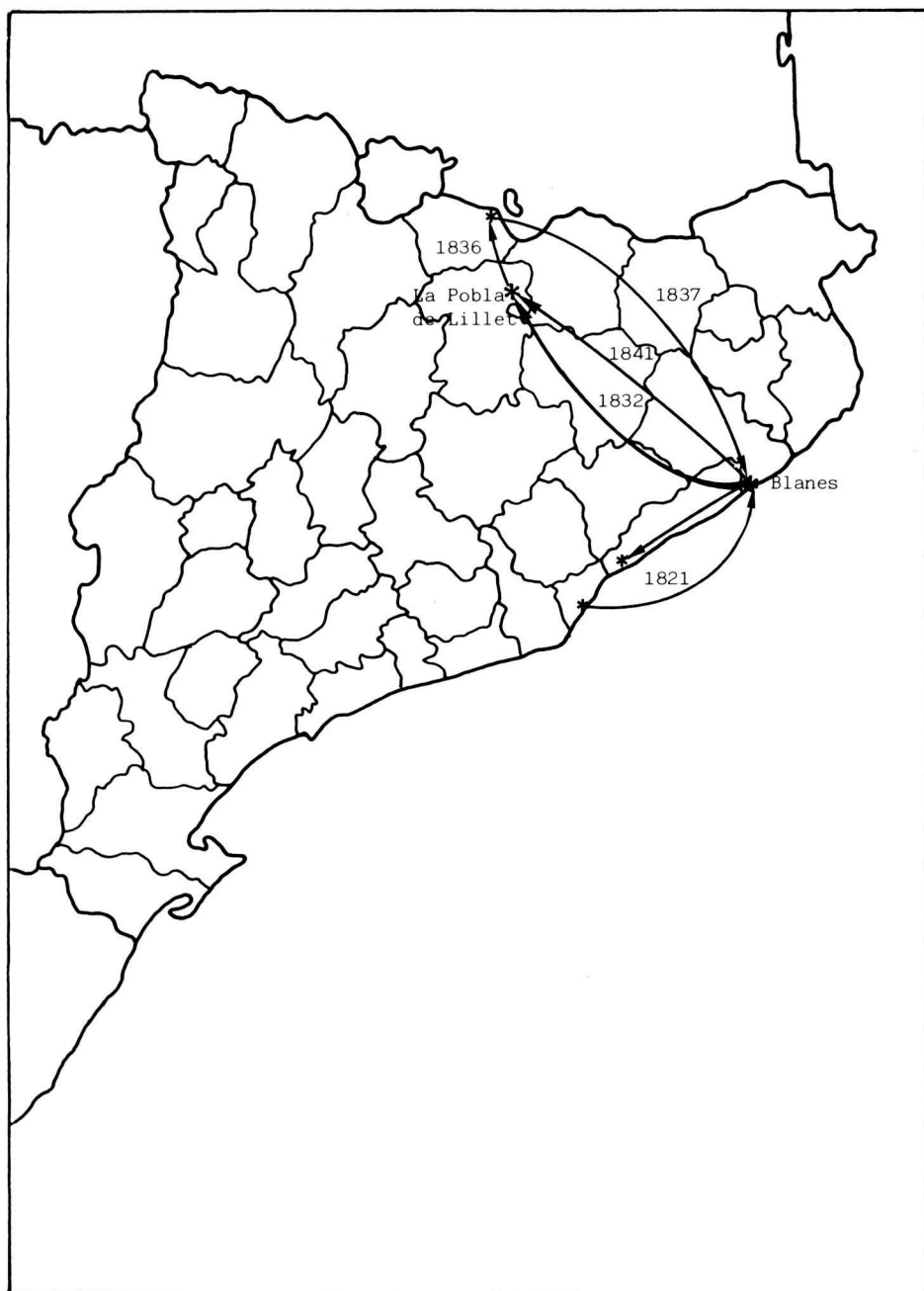
NOTES

1. El seu inventari el trobem a Joan Serra Vilaró, *Baronies de Pinós i Mataplana. Investigació als seus arxius*. I. Barcelona 1930, pp. 78-86.
2. Ramon Planes i Albets, *Catàleg dels protocols notariais dels arxius de Solsona*, Fundació Noguera, Barcelona 1985, pp. 51-52.
3. Sebastià Bosom-Salvador Galceran, *Catàleg dels protocols de Puigcerdà*, Fundació Noguera, Barcelona 1983, pp. 304-306.
4. Arxiu Històric Comarcal de Santa Coloma de Farners, fons notarial, la Pobra de Lillet 1, ff. 3v-4v. El 29 d'octubre de

1818 Caietà Carbonell, *accidentalmente hallado* al poble d'Alella, atorga poders al seu germà Tomàs, veí de Barcelona.

5. Tomàs Carbonell, el 20 de gener de 1823 veí de Malgrat, donarà poders a un notari de Barcelona; i el 3 de juny de 1825, veí de Blanes, els atorgarà a un causidic de la mateixa ciutat comtal. AHCSCF FN P 2, ff. 7v-8v (1823) i ff. 42-42v (1825).
6. AHCSCF FN P 3 ff. 181-182. Altres germans es quedaren a viure a Ripoll: Teresa i Josep, els quals actuen, junt amb Tomàs, de padrins en els batejos dels fills del notari.
7. AHVSCF FN Blanes-1 10, ff. 195-195v. Poc abans havia mort la seva mare.

8. AHCSCF FN Blanes-1 11.
9. En l'acte esmentat del 3-VI-1826, declara haver nascut a Ripoll.
10. Arxiu Parroquial de Blanes, llibre de matrimonis. En el moment del casament, els dos nuvis són orfes de pare. El pare de la núvia era originari de Malgrat de Mar i la mare, de Tordera. Agrim l'atenció del Sr. Jesús Crous de Blanes en l'obtenció de les dades del registre parroquial.
11. Arxiu parroquial de Blanes, llibre de baptismes. L'any 1847, quan Joaquina Masferrer signa testament, anomena cinc fills vius: els dos nois i la Teresa, la Joaquina i una tal Dolors. AHCSCF, Blanes-1 18, ff. 158v-160v, 3-IX-1847.
12. AHCSCF FN P 10. Parla dels primers aixecaments carlins després de la mort de Ferran VII (1833). Sabem que el 21-III-1834 apareix a Castellar de N'Hug –poble veí de la Pobra– Josep Puig (a) «boquica». A finals del mateix any els cristins fortifiquen els considerats punts estratègics, com era considerada la Pobra de Lillet.
13. Sobre la primera guerra carlina vegeu Josep M. Mundet i Gifré, *La primera guerra carlina a Catalunya. Història militar i política*, Montserrat 1990; i la tradicional obra de Ferran de Sagarra i de Siscar, *La primera guerra carlina a Catalunya. (Contribució al seu estudi). El comte d'Espanya i la Junta de Berga*, Barcelona 1935, 2 vols.
14. El 9 de juny de 1837 és encara a Puigcerdà on redacta un acte de poder a Pere Duran, hostaler.
15. Com, per exemple, el cas del notari de Solsona Joaquim Devesa i Pla, que Ramon Planes recull en el *Catàleg...*, pp. 149-150: «lo dia vint-y-un dels corrents (1837) en què los carlins entraren en esta ciutat, los cristins se refugiaren y fortificaren en el convent de las monjas (...) pegaren foch a la casa que jo, lo infrascrit, possehia situada en lo carrer del Castell immediata a dit convent, habent-se cremat enterament dita casa (...), los quals (documents notariais) tampoch pogueren librar-se del incendi a pesar de haber-los amagats en un puesto ocult de dins de dita casa».
16. Per posar un exemple, en les dues úniques escripturades l'any 1840, l'atorgant és l'apotecari d'Alella Josep Casassa i Graumartinez. AHCSCF FN P 11.
17. Sobre l'actuació de la Milícia Nacional en aquesta zona, us remetem a l'estudi de Joan Carles Gelabertó: *Revolució liberal i guerra civil a la Marina de la Selva*, Caixa Laietana, Mataró 1991.
18. AHCSCF Blanes-1, 18, ff. 158v-160v.
19. AHCSCF FN P 10, document solt.
20. AHCSCF FN P 13, fol 84v.

APÈNDIX DOCUMENTAL

I

Ofici del jutge de primera instància de Santa Coloma de Farners a l'alcalde de Blanes, on li comunica l'exhort del jutge de primera instància de Berga sobre la localització d'una escriptura de la Pobla de Lillet del 1845 realitzada pel notari Caietà Carbonell i Jolis. AHCSF FN P 13, document solt del protocol de 1845. Data 13-VII-1854.

«... en la causa que estoy formando contra el ayuntamiento de la Pobla por escaciones indebidas, he acordado espedir el presente a V.S. con el cual de parte de S.M. le escorto y requiero y de la mía le pido y encargo para que reciba declaración al escribano de Blanes D. Joaquim Miralbell sobre si los protocolos que tiene autorizados por D. Gayetano Carbonell hay alguno que corresponda a los años de 1845 a 1849 inclusos, y caso afirmativo si obran en él los contratos de arriendo de bienes de propios otorgados por el ayuntamiento de la Pobla de Lillet en aquellos años a favor de Juan Sellas y Pedro Capdevila o de otras cualesquiera personas, y si obran, encargarle remitan compulsa a forma y para que en cualesquiera de los dichos casos negativo ecsamina al Juan Carbonell y Masferrer, hijo de los consortes D. Cayetano y Da. Joaquina, si se encuentra en el territorio de su jurisdicción, para que dijo si tiene los demás protocolos y papeles de su sr. difunto padre o si sabe quien los tenga; y teniéndolos él, si entre ellos hay los expresados expedientes separados de arriendos de propios otorgados por el ayuntamiento de la Pobla de Lillet o si los contratos resultan de alguno de los protocolos que tenga de 1845 a 1849 ambos inclusos, encargando la compulsa de expedientes o escrituras para el caso de que se encuentren unos u otros. Si

sucediese que fuese otra persona de aquella jurisdicción la que tuviese los demás protocolos y papeles de D. Gayetano Carbonell convendría encargarse que se practicasen con ello lo que se ha dicho respecto de Juan Carbonell y Masferrer, y si este sujeto no residiese en el territorio de la propia jurisdicción deberán encargarse que se averiguase su residencia por medio del alcalde de Blanes...»

II

Carta de Joan Carbonell i Masferrer, veí de Malgrat de Mar, al seu pare Caietà Carbonell i Jolis, notari de la Pobla de Lillet (9-VII-1845).

AHCSCF FN P 13, document solt.

«Querido padre: poco más o menos hace dos meses envié a usted una carta y aún no me ha contestado, lo cual desearía mucho hiciese por saber de usted y de su salud que la mía es muy buena.

Mi madre está muy quejosa de usted porque no la ha escrito desde que está en esa; por lo cual deseo y le ruego de mi parte lo haga por satisfacerla.

Yo pienso que este estío iré a hacerle una visita, y puede ser que mi señor tío Tomás haga lo mismo.

Puede usted imaginar de qué modo van pasando mi señora madre y hermanas esa miserable vida; porque ellas por mucho que trabajen no pueden ganar por alimentarse y vestir, por lo que tendría una alegría incomparable saber que usted les ayuda un poco a mantenerse.

El día 7 de agosto próximo venidero es su santo, y por si acaso no puedo estar en esa, de parte de los de mi casa y de la mía, doy a usted los buenos días, deseando pasase felizmente no solamente ese día, si que también los demás de su vida.

Doy a usted infinitas memorias de parte de mi señor tío, abuela, María, madre y hermanas y también muchísimas de mi parte.

Sin más, queda como siempre de usted su seguro servidor que besa su mano,
Juan Carbonell

P.D. Le participo que mi señor tío me hace ir a la escuela a aprender de cuentas y hacer letra de diferentes modos y de cuentas, estoy al tercer caso de sumar quebrados y de letra aprendo el carácter redondo francés.»

CATÀLEG DELS MANUALS DEL NOTARI CAIETÀ CARBONELL I JOLIS (1818-1845) DE LA POBLA DE LILLET

La fitxa catalogràfica dels manuals notariais comprèn diverses àrees: la de l'epígraf (títol original del document), la datació (dates extremes, any, mes, dia), format (tots són foli), foliació (número de folis), índex o rubrica (sempre alfabètic), enquadernació (generalment cartró folrat de pergami), estat de conservació (òptim), localització i signatura (AHCSCF, FN –fons notarial–, P-la Pobla de Lillet–), i, finalment, les notes. En el cas que ens ocupa aquesta darrera àrea és molt important, car ens explica la seva actuació. L'estudiós que cerqui actes de la Pobla de Lillet haurà de consultar únicament els llibres realitzats quan el notari residia a la vila. L'agrupació dels volums es va fer seguint el principi de redacció comuna del mateix notari.

En la diligència d'obertura dels manuals, Caietà Carbonell s'intitula «notari de la Pobla de Lillet» i a continuació indica el seu veïnatge.

«... Manuale...»

1818, febrer, 17 – 1818, octubre, 31

foli 13 ff. + 1 d.s.

Índex Enq. cartró folrat de pergami. Bon estat.

AHCSCF FN P 1

Aquest volum conté també els manuals de 1821-1824.

Les escriptures són fetes a Esparreguera (Baix Llobregat) i a Alella (Maresme).

«...Manuale...»

1821, gener, 13 – 1821, setembre, 30

foli 56 ff.

Índex

AHCSCF FN P 1

Cf. el manual de 1818 amb el qual forma un sol volum.

La majoria d'actes són escripturats a la vila de Blanes.

«...Manuale...»

1822, octubre, 21 – 1822, desembre, 24

foli 14 ff.

Índex

AHCSCF FN P 1

Cf. el manual de 1818 amb el qual forma un sol volum.

Fragment de la Pobla, d'un dibuix del segle XIX.

ARXIU ÀMBIT

Els actes són escripturats a Malgrat de Mar.

«... Manuale...»

1823, febrer, 20 – 1823, desembre, 24
foli 53 ff.

Índex

AHCSCF FN P 1

Cf. el manual de 1818, amb el qual forma un sol volum.

Aquest any el notari resideix primer a Malgrat i després a Blanes. Actuen de testimonis els escriptors Josep Puigoriol i Tomàs Carbonell, veïns de Blanes.

Manual dels contractes y escripturas públicas...

1824, gener, 8 - 1824, desembre, 9
foli 117 ff.

Índex

AHCSCF FN P 1

Cf. el manual de 1818 amb el qual forma un sol volum.

El notari escriptura els actes a Blanes.

Manual dels contractes y escripturas públicas...

1824, desembre, 26 – 1825, desembre, 19
foli 139 ff.

Índex Enq. cartró folrat de pergamí. Bon estat

AHCSCF FN P 2

Aquest volum conté també els índexs dels manuals de 1826 i 1827.

El notari resideix a Blanes. Escripura actes en dita vila i a altres de l'actual Maresme fins a l'any 1831.

Manual dels contractes y escripturas públicas...

1825, desembre, 30 - 1826, desembre, 24
foli 297 ff.

Índex Enq. cartró folrat de pergamí. Bon estat

AHCSCF FN P 3

L'índex d'aquest any és en el manual del 1825.

Manual dels contractes y escripturas públicas...

1826, desembre, 27 - 1827, desembre, 23
foli 156 ff.

Índex Enq. cartró folrat de pergamí. Bon estat

AHCSCF FN P 4

Manual dels contractes y escripturas públicas...

1827, desembre, 31 - 1828, desembre, 24
foli 117 ff. + 1 d.s.

Índex Enq. cartró folrat de pergamí. Bon estat

AHCSCF FN P 5

L'índex d'aquest volum inclou també el del manual del 1829.

Manual dels contractes y escripturas públicas...

1829, gener, 4 – 1829, desembre, 22
foli 179 ff.

Índex Enq. cartró folrat de pergamí. Bon estat

AHCSCF FN P 6

L'índex d'aquest any és en el manual del 1828.

Manual dels contractes y escripturas públicas...

1829, desembre, 31 – 1830, desembre, 19
foli 115 ff.

Índex Enq. cartró folrat de pergamí. Bon estat

AHCSCF FN P 7

Aquest volum conté també el manual de 1831

Manual dels contractes y escripturas públicas...

1830, desembre, 30 - 1831, desembre, 24
foli 56 ff.

Índex

AHCSCF FN P 7

Cf. el manual de 1830 amb el qual forma un sol volum.

El notari escriptura els actes a Blanes.

Manual dels contractes y escripturas públicas...

1832, gener, 26 – 1832, desembre, 24
foli 131 ff.

Índex Enq. cartró folrat de pergamí. Bon estat

AHCSCF FN P 8

A partir d'aquest any el notari resideix a la Pobra de Lillet, on escriptura els actes.

Manual dels contractes y escripturas públicas...

1833, gener, 10 - 1833, desembre, 24
foli 132 ff.

Índex Enq. cartró folrat de pergamí. Bon estat

AHCSCF FN P 9

Manual dels contractes y escripturas públicas...

1834, gener, 4 – 1834, desembre, 5
foli 136 ff. + 2 d.s.

Índex Enq. cartró folrat de pergamí. Bon estat

AHCSCF FN P 10

«Protocolo de las escrituras públicas...»

1836, juliol, 25 – 1836, octubre, 18
foli 6 ff.

Índex Enq. cartró folrat de pergamí. Bon estat

AHCSCF FN P 11

Aquest volum conté també els protocols de 1837-1840.

Les dues actes del protocol del 1836 són fetes a Puigcerdà.

«Protocolo de las escrituras públicas...»

1836, desembre, 28 – 1837, octubre, 19
foli 5 ff.

Índex

AHCSCF FN P 11

Cf. el protocol del 1836

Els actes notariais són escripturats a Puigcerdà, Alella i Blanes.

«Protocolo de las escrituras públicas...»

1838, febrer, 2 – 1838, desembre, 18
foli 34 ff.

Índex

AHCSCF FN P 11

Cf. el protocol del 1836

Els actes són escripturats a Blanes, Tiana, Mataró, Premià de Mar, Masnou, Alella, Taïà i Malgrat de Mar.

«Protocolo de las escrituras públicas...»

1839, febrer, 14

foli 3 ff.

Índex

AHCSCF FN P 11

Cf. el protocol de 1836

L'única escriptura es realitza a Malgrat de Mar.

«Protocolo de las escrituras públicas...»

1840, març, 14 – 1849, setembre, 17
foli 5 ff.

Índex

AHCSCF FN P 11

Cf. el protocol de 1836

Les dues actes del protocol són realitzades a Alella.

«Protocolo de las escrituras públicas...»

1841, juliol, 5 – 1841, desembre, 24
foli 70 ff.

Índex Enq. rellogat. Bon estat

AHCSCF FN P 12

El mateix lligall conté el protocol de 1842.

La primera escriptura la realitza a Mataró i les següents a la Pobra de Lillet i a Castellar de N'Hug.

Actua d'escribent el seu fill Caietà Carbonell i Masferrer.

«Protocolo de las escrituras públicas...»

1842, gener, 2 – 1842, agost, 22
foli 73 ff.

Índex

AHCSCF FN P 12

Cf. el protocol del 1841.

Els llocs d'escripturació són la Pobra de Lillet i Castellar de N'Hug.

«Protocolo de las escrituras públicas...»

1844, juliol, 3 – 1844, desembre, 16
foli 67 ff.

Índex Enq. rellogat. Bon estat

AHCSCF FN P 13

El mateix lligall conté el protocol de 1845.

Les escriptures són realitzades a la Pobra de Lillet i a Castellar de N'Hug.

«Protocolo de las escrituras públicas...»

1845, gener, 8 – 1845, desembre, 22
foli 125 ff. + 3 d.s.

Índex

AHCSCF FN P 13

Cf. el protocol de 1844